

DELA VSKI OBZORNİK

IZHAJA VSAKO DRUGO SOBOTO

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Osojna pot 3/II (Na Osojah, Ulica na Grad). — Za konzorcij in uredništvo odgovarja Rudolf Rojc, Ljubljana.

Rokopisi se ne vračajo

Ček. rač. 17.080. Naročnina: mesečno Din 2.—, četrletno Din 5.—, polletno Din 10.— letno Din 20.—; za inozemstvo: mesečno Din 4.—, letno Din 40.—. Tisk J. Blasnik nasl., Univ. tiskarna, litografija in kartonaža d. d. v Ljubljani. Odgovoren L. Mikuš

Letnik I.

V Ljubljani, 23. novembra 1935

Štev. 4

Volitve v Angliji

Zadnje volitve v Angliji so se vršile leta 1931., pri katerih so konservativci odnesli v takozvanem nacionalnem bloku odločilno zmago, dočim je doživela Labour Party težak poraz. One volitve so se vršile v dobi, ko je ležala Anglija z ostalo Evropo sredi sedanje velike gospodarske krize. Mac Donald je postal z majhno skupino svojih privržencev renegat in prešel v tabor meščanske nacionalne koncentracije, ki je stala pod vodstvom konservativcev.

Konservativci so takrat združili nase 11,9 milijonov glasov in dobili 471 mandatov, dočim so jih dobili laburisti 6,6 milijonov in samo 52 mandatov. Padec je bil strašen v primeri z volitvami leta 1929., ki so prinesle vladno Labour Party z Mac Donaldom na čelu.

Sedanji vladni blok z Baldwinom na čelu ni počakal, da preteče doba današnjemu parlamentu, marveč ga je predčasno razpustil dne 25. oktobra in razpisal volitve na kratko dobo dobrih 14 dni, da je ostal le kratek čas za volilno propagando. Dne 14. t. m. so Angleži volili in volitve so prinesle ponovno zmago vladnemu bloku, v čigar rokah ostane še nadalje usoda Anglije in posredno tudi usoda ostalega sveta. Ne smemo pozabiti, da so ravno zadnje volitve z zmago konservativcev leta 1931. pospešile, da je prišel v Nemčiji na krmilo Hitler. Ne smemo tudi pozabiti, da je sedanji vladni blok sklenil z Nemčijo sporazum glede oboroževanja na morju ter dovolil Hitlerjevi Nemčiji, da se sme ponovno oboroževati na morju, čeprav je to proti določbam Versajškega miru.

Sedanje volitve v Angliji je izzvala abesinska vojna in politika sankcij proti Italiji. V svojem otvoritvenem volilnem govoru je povdarjal sedanji šef angleške vlade Baldwin, da je odredil volitve v sedanjem trenutku radi tega, ker ne more jamčiti za vnanjepolitični položaj meseca februarja, ko bi se imele vršiti volitve. Na drugi strani je bil tudi značilen govor konservativca Churchila, ki je v svojem volilnem govoru povdarjal, da ogroža mir Evrope mnogo bolj oboroževanje Nemčije kot pa Musso-linijev vojni pohod v Abesiniji. Glede

njega trde, da pride v novo rekonstruirano vlado, kjer mu je baje zasedano važno mesto. Volitve so se vršile s strani vladnega bloka predvsem pod vnanjepolitičnimi parolami o kolektivni varnosti in podpori politike Društva Narodov. Pri tem pa se je povdarjalo zlasti, da je potrebno večje oboroževanje v svrhu lastne varnosti.

Slednja okolnost pa je dala zlasti povod Snowdenu, da je v svojem volilnem govoru povdarjal, da gre vladnemu bloku samo za golo oboroževanje in da pripravlja za kulisami kravjo kupčijo, ki jo bo morala končno plačati Abesinija in da sploh nima namena resno podpreti Društvo Narodov. Vsled tega je pozival volilce, naj glasujejo za opozicijske kandidate, češ da je vlada odpovedala tudi v borbi proti brezposelnosti. Labour Party pa je izdala volilni manifest s parolo: „Mir v inozemstvu in socializem doma“.

Končni rezultati še niso znani iz vseh okrožij, vendar naknadna poročila ne bodo več mnogo spremenila dosedanje slike. Čeprav je vladni blok vsled volilnega zakona dosegel večino, kažejo vendar številke glasov, da si držita vladni blok in opozicija precejšnje ravnovesje.

Vladni blok je dobil po doslej znanih rezultatih 11,8 milijonov glasov (54%) in 423 mandatov (70%), dočim je dobila opozicija 10,1 milijonov glasov (46%) in 181 mandatov (30%). Od opozicije je dobila Labour Party 8,3 milijonov glasov (38%) in 153 mandatov (25%). Vladni blok je zgubil pri teh volitvah 2 miliona glasov, dočim je pridobila opozicija 3 milijone glasov. Vsi listi pa povdarjajo, da je Labour Party povsodi zelo napredovala, zlasti tudi v okrajih, ki so bili doslej popolnoma konservativni.

Kljub zmagi konservativcev, ki jim jo priznava zastareli angleški volilni zakon, pa ne bodo mogli v novem parlamentu iti preko dejstev, da angleški volilci ne stoje za njimi v ogromni večini, marveč da tvorijo oni komaj dobro polovico.

Odpadnik Mac Donald pa je pri teh volitvah popolnoma propadel.

Nemiri v Egiptu

Egipt ima po imenu svojo vlado, v resnici pa je angleška kolonija. Saj se nahajajo v njegovi neposredni bližini ogromni in dragi bombažni nasadi, ki so v zvezi z ogromnimi vodnimi napravami ob modrem Nilu in radi katerih je ravno Anglija tako zelo interesirana na abesinski vojni.

Angleži zbirajo na ozemlju Egiptu ogromne količine orožja in ga hočejo uporabiti za eventuelne operacije proti Italiji. Tu pa so nenadoma izbruhnili veliki nacionalistični nemiri, ki jih vodijo dijaki ter je prišlo do pouličnih bojov, ki so zahtevali precejšnje število mrtvih in ranjenih na obeh straneh.

Povod za te nemire je dal govor angleškega vnanjega ministra ob priliki banketa novega londonskega lordmajorja, t. j. župana. Njegov govor je v zvezi z govorom, ki ga je imel Mehmed Paša, bivši šef vlade, na adresu Anglije spričo ugotovitve angleškega položaja v Egiptu po izbruhu abesinske vojne. On je zahteval od Anglije, da prizna Egiptu značaj neodvisnega zaveznika, na

kar je odgovoril Hoare, da še ni prišel čas za revizijo angleško-egiptskega dogovora. To stališče je dalo povod za nemire, glede katerih zatrjujejo na Angleškem, da stoji za njimi Italija. Z ozirom na zelo važen položaj Egipta se bo pač skušala Anglija izogibati, da bi prišlo do kakega resnejšega konflikta med njo in Egiptom in bo skušala te nemire čimprej likvidirati.

Iz notranje politike

Pozornost vlade je bila v poslednjih dneh osredotočena na volitve skupščinskih odborov

Narodne skupščine,

ki je bila v to svrhu sklicana na kratko zasedanje. Kakor znano je pri volitvah predsedstva zadnjič vlada propadla in so bili izvoljeni v predsedstvo skupščine opozicijski kandidati, ki so predstavniki prejšnjega Jeftič-pohorskega režima. Ljubljansko glasilo vlade „Slovenec“ je takrat že pisal, da stoji Skupščina pred razpustom, dočim so pisali drugi vladni listi, da ta volitev ni tolike važnosti, češ da po naši ustavi vlada ni odgovorna parlamentu.

Vsekakor pa misli vlada delati s petomajskim parlamentom in ga ne misli tako kmalu razpustiti in razpisati novih volitev, čeprav stoje na stališču skupine, ki tvorijo današnjo vlado, da imajo večino v narodu. Vsled tega je obrnila vlada posebno pozornost volitvam v odbore, da doseže večino, kar se ji je tudi posrečilo, kakor je bilo tudi pričakovati spričo sestave današnje skupščine. In Slovenec je bil naenkrat navdušen za sedanjo Skupščino.

S tem, da je dobila vlada večino v odborih, bo očitvidno skušala delati s to Skupščino in ji predložiti razne zakone, zlasti pa že davno obljubljene politične zakone, ki naj likvidirajo dosedanje stanje. V koliko bodo ti zakoni vrnili politične svoboščine, zlasti svobodo tiska, svobodo združevanja in zborovanja, se bo pokazalo takoj, ko bodo razglašeni osnutki teh zakonov.

Izvenparlamentarna opozicija zahteva, da vlada te osnutke tudi njej predloži, da se ona lahko o njih izjavi in stavi svoje spreminjevalne predloge. Če bo to storila vlada, pa je še vprašanje spričo okolnosti, da smatra sedanjo Narodno Skupščino za edino legalno mesto, ki ima o teh zakonih odločati.

Izvenparlamentarna opozicija

prihaja očitvidno v Srbiji v kritičen položaj, kjer se razvijajo spori med zemljoradniki in Davidovičevimi demokrati. Časopisje sicer predstavlja te spore kot osebne spore med Dragoljubom Jovanovićem na eni strani in Davidovičem na drugi strani. Vse okolnosti pa govore za to, da so ti spori načelnega značaja in da bodo imeli za posledico, da pojde Davidović na desno, dočim nastane mogoče ožje sodelovanje med zemljoradniki in dr. Mačkom.

Pred nedavnim časom smo čitali, da je poskušal Ljotič legalizirati svojo stranko, s katero je nastopal že pri volitvah in zbral okoli 30.000 glasov.

Prvi poskus se je ponesrečil, sedaj pa je vlada dovolila ustanovitev nove

Ljotičeve stranke,

ki ima fašistično ideologijo in stoji na stališču likvidacije parlamentarnega sistema ter hoče stanovsko državo po vzorcu Italije in Avstrije. V Sloveniji zastopa Ljotičevo ideologijo list „Prelom“, okoli katerega so se zbirali bojovníki pod vodstvom Fabijančiča, bivšega komunista.

Pridite!

Pridite!

V nedeljo 24. XI. ob pol 10. uri

zborovanje

stavbinsko-gradbenih delavcev!

Vojna v Abesiniji

Pričela se je druga etapa vojne, ki je v časopisih in vojnih poročilih italijanske agencije izpolnjena s tem, da italijanske čete nadalje prodirajo v notranjost Abesinije in da se Abesinske čete umikajo pred sovražnikovim prodiranjem. Šele v zadnjih dneh pa so se pojavila prva poročila o tem, da so se pričele abesinske čete resneje postavljati v bran prodirajočemu sovražniku in da je pričakovati prvih resnih bojov med obema se bojujočima strankama. Vojni poročevalci vedo povedati, da se pripravlja prva bitka.

Da postaja zadeva na bojišču resnejša za italijansko napadalno armado, to smo že zadnjič povdarili na tem mestu, ko smo poročali, da je čutilo vojaško vodstvo v Rimu za potrebno, da je poslalo v vzhodno Afriko svojega najboljšega strokovnjaka, šefa generalnega štaba Badoglija. In sedaj že poroča uradna Italija, da je dosedanji poveljnik De Bono razrešen svoje funkcije, češ, da je opravil svojo nalogo in da stopi na njegovo mesto Badoglio kot poveljnik afriških čet, ki bo nadaljeval vojno proti Abesiniji. Oboroževanje abesinske armade brezdvomno vedno bolj na-

preduje, dočim se večajo težave prodirajoče italijanske armade vedno bolj, čim dalje ona prodira v notranjost dežele, ki je brez cest in brez vode. Poleg tega motijo iregularne abesinske čete v visokem gorovju preskrbo italijanske armade z napadi, kar zahteva od italijanskega armadnega vodstva večjega kritja dovoza.

Angleži poleg tega poročajo, da vre med italijanskimi delavci, ki jih zaposluje vojaško vodstvo v Eriterji in da zahtevajo delavci, da jih pošljejo domu, kar je gotovo v zvezi s težkimi klimatičnimi in terenskimi prilikami, v katerih so prisiljeni delati. K temu pa še pride vojaška disciplina, obolenja in težko delo. Temu nezadovoljstvu hočejo fašistični krogi odpomoči s tem, da zahtevajo, da se naj uvede med delavce najstrožja disciplina.

Nadaljna značilnost za stanje vojne je tudi okolnost, da je bil v veliki naglici sklican veliki fašistični svet v Rim, kamor je bil pozvan tudi Grandi iz Londona in Balbo iz Libije. Na tem svetu se bo poleg sankcij gotovo tudi predvsem razpravljalo o stanju vojne v Abesiniji.

kovne zveze v besedah izjavljajo za boj za ekonomske in socialne zahteve delavstva, da so se krščanske in narodnosocialistične načelno neštetokrat izrazile za enotnost in za enotne nastope vseh delavcev. Če je bila nekoč ozkogrudnost teh dveh skupin, da sta ustanovili svoje posebne strokovne organizacije, potem je danes ozkogrudnost voditeljev reformističnih organizacij, če pišejo, da je v njihovih organizacijah prostora za vsakogar in odklanjajo združitev vseh treh strokovnih skupin bodisi v skupne medstrokovne odbore, bodisi v skupno strokovno organizacijo, kjer bi bil v resnici „prostor za vsakega delavca brez ozira na njegovo versko, narodno in stanovsko pripadnost“.

Krekičeve besede „pri nas je prostora za vsakega“ so same po sebi nedolžne, demokratične in zapeljive. Tu se ne bomo ozirali na to, da so neresnične, o čemer pričajo razpusti celih podružnic in postavljanje komisarijatov, izključevanje najagilnejših članov, ki so zahtevali, da se ugodni volji večine članstva.

postavljanje visoke članarine, ki otežkoča večini najbednejših delavcev pristop. Ne glede na to, je treba ugotoviti, da so Krekičeve besede ozkogrudna in razbijaška fraza. Zakaj? Krekič dobro ve, da množice delavcev iz krščanskih in narodnih strokovnih organizacij, ki so vendar delavske, ne bodo šle v reformistične strokovne organizacije, da pa pač ni nobene posebne ovire, da ne bi šle v medsebojno federacijo (zvezo) ali morda tudi združitev. Razbijaške so Krekičeve besede tudi zato, ker je dejstvo, da ogromne množice delavcev niso organizirane samo zato, ker vidijo celo vrsto organizacij, ki imajo v besedah enake cilje, ki si pa med seboj nasprotujejo, in sicer navadno niti najmanj v načelnih vprašanjih. Neorganizirane množice dobivajo radi tega vtis, kakor da bi bile vse te organizacije le radi nekaterih kruhoborskih funkcijonarjev, ki si med seboj konkurirajo ter se po drugi strani boje vsakega odločnega boja za delavske zahteve, ker so radi razcepljenosti preslabi.

Zdi se, kakor da so se ljudje, ki urejujejo „Delavca“, skozi vrsto let kar nekam preveč navadili na to, da životarijo razne neznatne grupice s svojimi pisarji kakor krčmarčki vsak z malo skupino gostov, da životarijo grupice, ki obsegajo samo nekaj borih procentov vsega delavstva; zdi se, da si od gole navade že kar ne morejo misliti in da skoraj smatrajo za veliko pregreho, da bi pri priliki skočili za sto korakov naprej in objeli sto odstotkov vsega delavstva, ker se to ne da izvesti po starih neokretnih statutih in pravilnikih, po starem običaju pridobivanja enega novega člana na tri mesece, ki bi se lahko vlekel skozi tisoče let. Zdi se, da jim je ljubše, če so tu male razcepljene grupice-pravoverne sekte, o kateri bi skoraj dejali, da so zato tu, da nič ne napravijo.

Na isti način kakor „Delavec“ piše spet od svoje strani „Pohod“, glasilo določene nacionalistične skupine. „Pohod“ sicer ni merodajen za „Narodno strokovno zvezo“, pač pa za vso nacionalistično miselnost in čitajo ga nameščenci; zato ga navajamo. Ta listič piše: „Ko gre za primere brezvestnega izkoriščanja de-

lavstva s strani delodajalca, tedaj morajo delavci vsi enotno nastopati, kajti edinole enoten nastop jim more omogočiti dosego njihovih pravičnih ciljev.“ Ta stavek je popolnoma pravilen in mi ga podpisujemo in ne zahtevamo nič več ali kvečjemu to, naj taka enotnost dobi tudi kakršnokoli stalno organizirano obliko.

Zdaj pa „Pohod“ v eni sapi pobija samega sebe. V začetku iste notice pravi, da je združevanje delavcev in kmetov vseh svetovnih odnosno političnih prepričanj nemogoča stvar; nacionalistični delavec ne more nikdar sedeti za isto mizo z marksističnim ali krščanskim. Ali morda „Pohodov“ člankar še nikdar ni videl delati delavcev vseh teh treh nazorov skupaj v istem rovu, za istimi statvami, v isti vrsti pri delitvi plač? Ali ni še nikdar videl, da je delavce brez razlike njihovega prepričanja odpuščala podjetniška družba, kjer so sedeli za isto mizo nacionalistični in krščanski upravni svetniki. Ali ni morda „Pohodu“ znano, da sede v Zvezi industrijev gospodje skupaj brez ozira na svetovni nazor? In končno, če so gospodje zastopniki v Delavski zbornici brez ozira na svetovni nazor napravili enotno fronto in glasovali skupno za to, da so si zagotovili pokojnino pri Pokojninskem zavodu, potem res ne vemo, zakaj ne bi bila tudi medstrokovna zveza mogoča, zakaj ne bi bila mogoča združitev strokovnih organizacij, kakor je mogoča enotna Zveza industrijev. Če je „Pohod“ v svojih prvih številkah besno napadal podpredsednika Zveze industrijev, g. Avgusta Proprotnika in je potem skupaj sedel s povabljenim g. Praprotnikom na proslavi 25 letnice Narodne Odbrane, potem ne vidimo, zakaj ne bi narodni, krščanski in marksistični delavci sedeli za isto mizo.

„Delavska pravica“ pa piše, da je za enotnost, toda pod pogojem, da bo imela Jugoslovanska Strokovna Zveza „tehtno besedo“.

Tako vidimo, da so vsi listi drug za drugega in drug proti drugemu; v enem in istem je polno protislovij. Tako v „Delavcu“ dokazuje Krekič, da je združevanje in enotnost — razbijanje in medsebojni boj. Krekiču je to jasno, toda zdrava delavska pamet tega ne more razumeti; to more razumeti le tisti, komur ni do tega, da delavci dosežejo svoje ekonomske in politične zahteve.

„Pohod“, „Delavec“, „Delavska pravica“ so vsi za sodelovanje in vsi odklanjajo vsako „diktiranje“ od zunaj. Mislimo, da ni nobena sramota za slovenske delavce, če se uče na vzgledih in izkušnjah svojih delavskih sobratov iz drugih dežel in pokrajin, kjer so razmere bolj razvite in izkušnje boljše, kakor tudi če svoje izkušnje nudijo drugim. Nekaj drugega pa je, če se dajo vplivati in komandirati od podjetnikov. „Pohod“ n. pr. v isti sapi z Zvezo industrijev trdi, da so bile vse stavke v zadnjem času nepotrebne. Medtem nam poročila anket delavskih zbornic slikajo pravo fizično propadanje delavskega rodu v Sloveniji in Jugoslaviji sploh, menda ne radi previsokih mezd, vnetega izvajanja delavske socialne, higijenske in varnostne zakonodaje. Popolnoma pravilno označuje krščanska „Delavska pravica“ te napade za ofenzivo ka-

Izšla je knjiga

Spektator:

Vprašanje

srednjih slojev

Važno za vsakogar!

Cena samo pet dinarjev.

Naročajte!

Mala biblioteka, Ljubljana

Miklošičeva c. 15, dvorišče.

„Delavec“, „Delavska pravica“, in „Pohod“ drug za drugega in drug proti drugemu

Bogdan Krekič vprašuje v „Delavcu“: „Hočejo mar ti, enotnofrontovci“, da ustvarimo enotno fronto z žutimi, klerikalnimi i fašističnimi organizacijami. Kdo so ti in kaj so ti, vemo. Vemo, da imajo svojo ideologijo, ki se zelo (?) razlikuje od naše (?) vemo. Radi svoje ozkogrudnosti so odšli od svobodnih strokovnih organizacij in ustvarili „svojo fronto“.

Medtem piše Krekič nekoliko dalje: „V članstvu strokovnega pokreta je prostor za vsakega delavca, delavko brez ozira na njegovo versko, narodno in politično pripadnost.“

Danes stojimo pred izvršenim dejstvom, da obstoje tri vrste strokovnih organizacij. Zakaj so tri in ne samo ena, je stvar zgodovine. Stvar sedanjosti pa je, da se vse tri stro-

pitala. In prav ta vpliv v delavskih organizacijah je nedopusten. Delavske organizacije in medstrokovne zveze ne potrebujejo nobene take komande in tudi ni vprašanje o tem, ali bo imelo tehtno glavno besedo vodstvo te ali one struje; delavstvo

samo naj demokratično z večino glasov odloča, kako se nastopa, kaj naj se sklone; ono samo je merodajno za to, ali je mezdnini boj potreben ali ne. Mislimo, da vsakdo, ki mu je odkrito na srcu interes desetisočev slovenskih delavcev, na to pristane.

Tone Groznik

Ob vsaki smrti je težko...

Kadar pa izročimo zemlji mladega, zavednega in značajnega proletarskega borca, ne moremo dovolj pojmiti izgube, ki nas doleti. Kajti požrtvovalnih delavcev za pravice našega razreda je vselej premalo, zato nam je tem težje za vsakim, ki razume svoje dolžnosti, a mu smrt prekriža vse zamisli in nam ga iztrga iz naših vrst.

Za Tonetom Groznikom nam je še posebno hudo. Z njim smo pokopali sodruga, ki je ves živel za nas, izkoriščane rudarje in bil ves predan veliki ideji.

Zrasel je iz naših rudarskih vrst, okusil je vso usodo rudarja-trpina in zdaj tragično končal v rudniškem rovu. V torek, 12. novembra smo zaznali, da ga je zasulo v Motniku. Čeprav smo rudarji vajeni nesreč in prav za prav vedno gledamo smrti v obraz, nas je ta vest presenetila. Žal se

je izkazala za resnično. Doživel je usodo svojega očeta, ki ga je ubilo pred 10. leti.

Sodrug Tone je bil star šele okrog 27 let in se je pripravljaj za skupno življenje z izbrano tovarišico. Ni mu bilo dano, da zaživi novo življenje. Iztrgan je iz naših vrst, iztrgan iz naših bojov, iztrgan svojcem in sodrugom. Zlasti ga bo pogrešala naša rudarska mladina. Ob njem, ob spominu nanj se lahko učijo požrtvovalnosti, borbenosti, dela in velike vere za našo skupno stvar. Sodrug Tone ni živel prazno življenje, zavedal se je, da mora vsakdo po vseh svojih močeh živeti predvsem za skupnost. On je vso svojo trpečo in vedro mladost izživel v tej smeri.

Ob njegovem grobu nam je to v veliko uteho in v še večjo vzpodbudo, da moramo hoditi njegovo svetlo pot...

Za Zvezo narodov

Naše časopisje kaj rado piše, da je Zveza narodov brez moči, in podpira in širi nezaupanje do te institucije. Napačno in usodno bi bilo, če bi se delavski, ljudski in demokratični tisk temu pridruževal.

To nalogo bo mogla Zveza narodov izvajati le tedaj, če jo bodo ljudske množice z vsemi silami podpirale. Tudi v Zvezi narodov so reakcionarni elementi in v boju s temi potrebujejo demokratični, napredni člani široke javne moralne opore.

Tudi pri nas so na delu razni nazadnjaški elementi, ki jim mirovna

in napredna politika Zveze narodov ni po volji. Isti nacionalistični elementi so svojčas zagovarjali Francijo in Zvezo narodov, ko je v Nemčiji in Avstriji vladala še meščanska demokracija, in so izjavili, da je germanstvo (pravilno: nemški kapitalizem) od nekdanj sovražnik slovanstva. Danes pa so na vse to pozabili in postajajo vse večji prijatelji reakcionarnih taborov ter dokazujejo, da nima njihov nacionalizem nič skupnega z ljubeznijo do svobode slovenskega ljudstva in njegove nacionalne samostojnosti,

Zbirajte za tiskovni fond!

Nizozemska — kakršna je...

Kadar slišimo o Nizozemski, si predstavljamo ravnino, na kateri se vrté mlini na veter, ravnino, ki jo reže nešteto kanalov in ki je posejana z njivami, na katerih cveto sami tulipani. Po cestah hodijo ljudje z lesenimi cokljami na nogah, žene imajo bele predpasnike in bele avbe, možje imajo modre jopiče in kade pipe. Po izredno čednih in čistih stanovanjih više po sténah umetnine starih slikarskih mojstrov.

Malokdo se spomni, da je Nizozemska dežela z ogromnimi kolonijami, ki je preganjala svojega največjega pisatelja Multatulija, ker je razkril vladavino nizozemskih imperialistov na Javi in ker je zapisal o svoji domovini: „Roparska država leži ob morju, med vzhodno Frizijo in Šeldo...“ (Deseta zgodba o avtoriteti.)

Nizozemska ima 8 milijonov prebivalcev, temu ustrezajoče število bankirjev in industrijcev ter vlada nad kolonijami s 50 milijoni prebivalcev. V teh kolonijah so ji Japonci močan tekmeč, ki izpodriva

Nizozemce z vseh vzhodnih indijskih tržišč. Poljedelske proizvode, posebno mlečne, in sadje je izvažala predvsem na Angleško. Ta trg se ji je zaradi krize zaprl. Izvoz se je od 1929 do 1934 zmanjšal za dve tretjini. Število brezposelnih raste od dne do dne. Danes je brezposelnih okoli pol milijona, to je več kot tretjina vsega delavstva. Zaradi nezadostne hrane se širijo bolezni.

Colijnova vlada, ki se opira na pet meščanskih konservativnih strak, skuša prebroditi gospodarsko krizo s štednjo pri bolnicah; sestre odpušča v množicah. Prav tako štedi v prosvetnem oddelku: šole zapira, učitelje odpušča. Plače državnih in samoupravnih uradnikov so bile že večkrat znižane, socialno zavarovanje, brezposelne podpore se odpravljajo. Mezde delavcev se manjšajo, cene živimom rastejo. To je dovedlo lani v juliju do upora v Amsterdamu in tudi letos so bili v avgustu zaradi tega nemiri.

Iz istega razloga se je morala letos v juliju menjati vlada. Colijn je

temveč da gre ta ljubezen tja, kjer je večja reakcija, in jo kliče na pomoč proti ljudski demokraciji.

Stojadinovičeva vlada se je izjavila za izvajanje politike Zveze narodov in delovno ljudstvo ter posebej delavski razred to pozdravlja in zahteva doslednosti ter ji bo dal v tem pogledu vso oporo pred nazadnjaškimi silami, ki zadnje čase prihajajo iz raznih lukenj na dan. Od delovnega ljudstva so zahtevali vedno žrtev za prenašanje

kapitalističnih kriz; delovno ljudstvo zdaj prostovoljno izjavlja, da je pripravljeno prevzeti nase gospodarske žrtve, ki bi nastale radi obrambe demokracije in miru v Evropi. Edino delovno ljudstvo more in hoče braniti slovensko zemljo pred vsako imperialistično in reakcionarno nevarnostjo, zato pa zahteva od vlade izpolnjevanja obljub o uvajanju in razširjenju demokracije in odpravo nazadnjaških zakonov.

Tekstilni delavci v Kranju

I.

Šestnajst tisoč tekstilnih delavcev je v Sloveniji: 5000 v Mariboru, 4000 v Kranju, 500 v Kočevju, 600 v Trzinu itd. 4000 nas je torej v Kranju.

Kranjske tekstilne tovarne, ki so bile zgrajene vse po vojni, so last čeških kapitalistov. »Delavska pravica« piše, da je ta kapital obrnil svojo pozornost na Kranj zato, ker »se ji je zdel po svoji legi in tudi po socialnem položaju okoliškega prebivalstva najbolj primeren«. K temu bi bilo treba pristaviti: »primeren« po izgledih za profite, da ne bo kdo mislil, da je ta kapital hotel delovnemu prebivalstvu pomagati.

V nekdanji Avstro-Ogrski je češka tekstilna industrija cvetela. Imela je dovolj velik trg, solidno in razvijajoče se kapitalistično gospodarstvo, ni imela carinskih mej. V okrilju te industrije se je v velikih središčih razvil proletarijat s primeroma visokimi mezdami, organiziran. Vojska je prevrnila monarhijo, nastajale so nove države in vedno gostejše carinske meje. Češka tekstilna industrija je imela važen trg na Balkanu, tovarne pa na Češkem. Kapital je uvidel, da so v Jugoslaviji zelo nizke mezde in da se bodo dale še znižati, ker ni organiziranega delavstva. Pridobiti si je znal dobrih zaščitnih čarin in raznih privilegijev. Nadel si je »Jugo«-firme (Jugočeška, Jugotextil, Jugobruna, Jugosvila). Likvidiral je svoje obrate na Češkem, si prodal sam sebi, po nizki ceni

stare stroje in sedaj — živi pri nas in dobro mu gre.

Pa tudi slovenski kapitalisti so razvili vse sile, da bi bil čim bolj udeleženi v tej dobičkonosni panogi.

Tekstilna industrija se je razmahnila zlasti od l. 1925. dalje in je l. 1934. dosegla svoj višek. V tem razdobju so rasle nove tovarne, novi obrati, delavcev ni bilo nikdar dovolj, blago je šlo sproti s strojev v promet. L. 1929. je pa pritisnila kriza v vsem gospodarstvu, le še ne v naši tekstilni industriji, ki je pri krizi samo zaslužila, ker je z izgovorom na krizo znižala mezdo in povečala priganjanje. L. 1934. je delala s 100%nim obratom. Toda še vedno je montirala nove stroje, še vedno so rasle nove tovarne. To ponovno nalaganje kapitala je povzročilo nadprodukcijo: če je prvotno vlaganje kapitala v stroje kapitalistom večalo produkcijo in s tem tudi dobiček, pa je nadaljnje vlaganje prineslo konkurenco, padec cen blagu, propad malih tovarn. Da ni bil prizadet dobiček, so se morali znižati produkcijski stroški: treba je bilo nacionalizirati obrat in zopet znižati mezde.

Ta proces v industriji sami se še vedno nadaljuje in vodi k vedno hujšemu pritisku na mezde, do vedno vidnejšega propada malih tovarnarjev in do vedno večjega zbiranje velikih dobičkov v malo šte vilo rok.

II.

Mesto Kranj je pred razvojem tekstilne industrije imelo le nekaj

lahko vladal, ker ga je podpirala katoliška državna stranka. Ta stranka ni enotna: predstavlja velike industrijce na jugu države, pa tudi katoliške malomeščanske množice po mestih in vaseh ter končno katoliške strokovne zveze. Pod pritiskom teh nezadovoljnih malomeščanskih in delavskih množic je morala nastopiti katoliška državna stranka proti Colijnovemu načrtu, po katerem bi spet iztisnil iz žepov delovnega ljudstva okoli 70 milijonov nizozemskih guldinarjev. Da bi ukrotil katoličane, je Colijn odstopil. Tem je ostalo samo dvoje: ali se zvežejo z drugo veliko stranko v deželi, s socialdemokrati, ali pa gredo na nove volitve. Smrdele jim je oboje, zato so dovolili, da se je vrnil „mož močne roke“ — Colijn, in podprli tisti njegov načrt, zaradi katerega so ga bili vrgli. S svojo nevtralno taktiko jih je socialna demokracija podpirala pri tem varanju delavskih in kmetskih množic in upa, da bo morda nekoč vladala skupaj s katoličani kot v Belgiji. Zato tudi vrši propagando za „načrt dela“, ki ne pomeni nič drugega kot pomoč velebankam, vele-

podjetjem in veleposestnikom na račun delavcev in kmetov, malih trgovcev in malih obrtnikov ter delovne inteligence.

Odpor množic proti napadom kapitala raste. V Tilburgu je stavkalo več tisoč katoliških tkalcev proti volji svojih voditeljev več tednov. Boriti so se morali na treh frontah: proti podjetniku, proti svojim katoliškim voditeljem, ki so jim v njihovi politiki za pomirjenje s podjetniki pomagali tudi župniki, in proti socialnim demokratom, ki so hoteli ostati za vsako ceno „lojalni“ in so svojim članom celo prepovedali, da bi z denarjem podprli stavkujoče. Edina opora so bili stavkujočim zavedni delavci in samo z njihovo pomočjo so mogli vztrajati tako dolgo.

Zaradi tega preganjajo strokovni voditelji po svojih organizacijah take zavedne delavce, toda člani njihovih organizacij ne dovoljujejo, da bi te najboljše njihove tovariše metal kdo iz njihovih društev in zahtevajo, da je treba nastopiti enotno po onih načelih in za ona gesla, katera so postavili ti toliko preganjani tovariši delavci.

tisoč prebivalcev. Njegova neposredna okolica je bila kmečka. Samo v vaseh med Kranjem in Škofjo Loko (Stražišče, Bitnje) je bila v večjem obsegu razširjena stara domača sitarska obrt, ki je zaposlila del bajtarejv. Mnogo ljudi se je selilo v Ameriko. V vaseh okrog Kranja je odstotek kmetov precej nizek, večina je pa bajtarjev, kmečkega proletarijata, ki živi poleti od nizkega meznega zaslužka, pozimi pa strada. V takih razmerah je bil razvoj tekstilne industrije pravi blagoslov za prebivalstvo. Vse je drlo v tovarne. Kako tudi ne! Saj je delavec zaslužil pri kmetu na dnu deset dinarjev dnevno, tkalec sit, ki je delal doma skoro noč in dan, pri brleči luči, pa niti desetih dinarjev ne. Na delo v tovarne so šli najprej bajtarski, za njimi, ko so videli boljši zaslužek, tudi kmečki fantje in dekleta. Za obdelovanje posestev so kmetje dobili hlapce in deklet s hribov, iz Selške in Poljanske doline. Kmečki otroci so odpadli od zemlje in postavili v bližini tovarn svoje hiše. Tudi nekateri bajtarski so mogli postaviti hiše (mnoge so sedaj ostale preobložene z dolgovi), ostali so šli stanovat. V prejšnjih časih bi otroci podedovali hišo ali pa odšli v tujino. Sedaj pa so šli v tovarno, postali so proletarci.

Videti je bilo, da bodo vsi, ki so odveč za obdelovanje zemlje, vedno dobili delo v tovarnah. V kranjske tovarne so začeli prihajati delavci iz drugih krajev. Kriza je ustavila Pollakovo tovarno, Majdičev mlin, tvorno za čevlje, zaposlenost v drugih strokah je padala. Brezposelni delavci so pritiskali mezde tekstilnih delavcev navzdol. Iz tovarn so bili polagoma izrinjeni starejši delavci, zlasti moški. Tako je prišlo do razmerja, da je povprečna starost delavca 25 let in da je dve tretjini žensk, ena tretjina moških. Nastala je brezposelnost zlasti med starejšimi delavci. V stotinah družin je kapital prevrnil družinski red: žena hodi v tovarno, mož pa kuha, vzgaja otroke — gospodinji.

Mezde so padle zlasti po l. 1931., ko je drugje bila že velika kriza. Padle so tudi zato, ker je večino delavstva zavzemala zlasti ženska mladina v čimdalje večjem odstotku. Mladina v Kranju pa je bila neuka in nezavedna. Tovarne so lahko mezdno politiko izvajale poljubno. Ko se je opazila brezposelnost tudi pri tekstilnem delavstvu, oziroma ko so tovarne lahko izbirale med izučeni in spretnimi delavci, so dobili prednost za delo otroci večjih, trdnih kmetov; bajtarski, pravi proletarci, odvisni samo od svoje mezde, pa so na njih račun frčali na cesto. Kajti opazilo se je, da ima delavec, ki stanuje na tujem ali ima samo leseno bajto, veliko več razumevanja za mezdni boj in odpora proti priganjanju kot pa kmečki. Kmečki ima doma zastoj hrano in stanovanje, zaslužek v tovarni porabi le za postranske življenske potrebščine ali pa mu je celo za priboljšek. Boljši gospodarski položaj kmetov se je zboljšal prvič radi zaposlitve onih družinskih članov v tovarni, ki niso nujno potrebni doma (kakor gospodar, gospodinja) in drugič radi boljšega trga za pridelke in mleko, ki ga je nudil veliki industrijski revir. Z leti pa so mnogokje otroci odšli z domov in ustanovili svoje družine. Posledica je, da so kmetije zadolžene in kmečki rod v tovarnah živi v revščini.

Da delavstvo ni proti znižavanju mezd dalo nikakega odpora, je prispevalo precej sledeče dejstvo: V zelo mnogih revnih družinah so hodili na delo trije, štirje. Stanovanje so imeli zastoj, hrano cenejšo. Ostalo jim je primeroma dosti denarja za obleko in zabavo. Zato niso občutili, kaj pomeni znižanje mezd. Zato tudi ni moglo nezadovoljstvo onih, ki so že bili v sili, priti do organiziranega izraza.

Spremenjene gospodarske razmere, kot mezdno delo v tovarni, brezposelnost in drugi pojavi, ki jih delavec v tem času trpi, so spremenili tudi ostalo življenje:

Povečalo se je število nezakon-skkih otrok!

Silno so se razširile spolne bolezni!

Narasla je umrljivost za jetiko! Med mladino je padla stara »moral«!

Narastle so druge, zlasti želodčne bolezni!

Povišalo se je število samomorov! Itd. Itd.

Če smo mogli za večino revnega kmečkega prebivalstva reči, da »ta lastnina (namreč bajta in košček zemlje) ovira vso družino (malega) kmeta, da bi se bavila s čim drugim nego s primitivnim obdelovanjem tega koščka zemlje... vendarle ne zadostuje, da bi družina od nje živel«, moremo reči sedaj, pa izvršeni proletarizaciji, da ta isti del prebivalstva, ki ima tako nizko mezdo in ki ne dobi zaposlenja,

III.

Danes je povprečna mezda delavca v Kranju 22 Din na dan. Najnižja mezda je 12 Din na dan, Take mezde dobivajo družinski očetje in matere. Če je več družinskih članov zaposlenih, gre komaj za sproti, kaj pa, če je samo eden? Mnoge delavke jedo za kosilo kos črnega kruha in grenko ječmenovo kavo. Mnoge jedo samo dvakrat na dan.

Brezplačni dopusti, odpusti brez vzroka so nekaj navadnega.

V nekaterih tovarnah je junaštvo, biti organiziran.

Znano je, da tovarne skušajo racionalizirati svoj obrat s postavljanjem novih strojev in avtomatov. Pri nas se tovarnam to ne izplača, ker avtomat je prvič drag, drugič pa zahteva dobre surovine. Človeški avtomat pa dela tudi na 50 let starem stroju in z najslabšimi surovinami.

(Dalej prih.)

Japonski imperijalizem

Na Mandžurijo, ki jo je Japonska spremenila v svojo kolonijo, meji neposredno severna Kitajska, ki je neposredni cilj japonske osvajalne politike. Tu je pričela svoje delo že leta 1932. v namenu, da odtrga te pokrajine od ostale Kitajske, jih proglasi v samostojno državo in pozneje združi z Mandžukuo. V prvi vrsti so v teh pokrajinah ščuvali domače generale v medsebojno borbo, da si tako pripravijo primeren položaj za intervencijo. Posebno pozornost pa so obračali na pokrajino Jehol, ki je znana kot bogata dežela po živinoreji in produkciji opija. Dežela šteje 3 do 7 milijonov prebivalcev in je brez železnice, mest in industrije. Jehol je za Japonsko stratežične važnosti, ker tvori vrata iz Mandžukuo v notranjo Kitajsko. V tem pogledu je pisala »Times« v januarju 1933: »Kdor obvlada Jehol, lahko izrabi njegove gorske doline kot izhodišče za vpad v severno notranjsko Ki-

tajsko, kjer leži Peiping ali pa za preplavljenje Mandžukuo s četami, agitatorji in propagandisti. Jehol je bil baza za antijaponsko fronto v Mandžuriji. Vojaške priprave za zavojevanje Jehola so se pričele že koncem leta 1932. Z osvojitvijo Jehola so si Japonci zasigurali ozemlje za nadaljnje osvajanje kitajskega ozemlja.

Glasom zadnjih poročil so razmere v severni Kitajski za Japonce že toliko dozorele, da je Ji Ju Keng proglasil neodvisnost severne Kitajske, ki postane tako novo kolonialno ozemlje za Japonsko, kjer bodo lahko vladali po svoji volji. V svrhu zasiguranja »neodvisnosti« severne Kitajske že zbira Japonska na mejah svoje čete.

Agitirajte za „Delavski Obzornik“

ŠIRITE „DELAJSKI OBZORNİK“

Zadnji dnevi Henrija Barbussea

Po listu „Zeta“ v Podgorici, z dne 6. oktobra 1935, št. 38. Anet Vidal, tajnica in sodelavka Barbussova, pripoveduje o zadnjih dnevih velikega pisatelja in borca proti fašizmu in imperijalizmu.

21. avgusta je delal vse jutro ter govoril popolnoma jasno. Po kosilu smo se odločili, da gremo v zoološki vrt. Barbusse je želel, da zopet vidi opice, ki so bile njegove velike prijateljice. Vsaki od njih je dal ime in jih je vedno obiskoval.

Tudi tokrat jih je radostno opazoval, toda ko smo zapuščali vrt, je bil zelo bled. „Vam je slabo?“ sem vprašala. „Nič ni,“ odvrne Barbusse. „Samo truden sem.“

V hotelu sem mu izmerila temperaturo. Imel je štirideset stopinj. Takoj sem poslala po zdravnika, ki je svetoval, naj ga prenesemo na kliniko, čim se zniža temperatura. Na-

slednje jutro smo ga prenesli. Nikdar ne bom pozabila, kakšna je bila Barbussova energija, Barbussova borba z življenjem. Odklanjal je, da bi se poslužil ambulantage avtomobila; zahteval je običajen prenos. Nosila, na katerih so ga hoteli prenesti, je istotako energično odbil. Čim smo zapustili hotel, je zahteval od mene, da odnesem vse njegove papirje in celo pisalni stroj, ker je smatral svoje bivanje v bolnici kot „malo spremembo stanovanja“.

Tudi na bolniški postelji se je vneto interesiral za stvar, kateri je posvetil vse svoje življenje. Vsak dan sem mu morala čitati „Humanité“ in druge pariške liste; vsak večer sem se morala po telefonu pogovarjati z njegovimi prijatelji, ki so se stalno spraševali po njegovem stanju. Morala sem ga stalno obveščati o najnovejših dogodkih v Franciji, o amsterdamskem pokretu, o Abesiniji itd.

Ali Barbusseovo stanje se je očitno slabšalo. Zvečer 29. avgusta je njegovo telo otrpnilo za nekoliko minut. Bil je hladno ko led, in vse oblitno z znojem. Prišle so ure bolečin, ure najstrašnejše borbe med življenjem in smrtjo. Morala sem iti počivati v svojo posteljo. To mi je ukazal Barbusse.

Zdajci me pokliče. Prihitim k njemu. Govoril je nerazumljive besede. Nato: „Abesinija... Abesinija. Moramo povedati našim v Parizu, da morajo obrniti več pozornosti nanjo. To je za današnji trenutek najvažnejše.“

Pomirjevala sem ga četrte ure. Pozneje je govoril zopet nekaj nerazumljivega. Tedaj zopet: „Abesinija... lahko povzroči nov svetovni požar... to preprečimo lahko samo tedaj, ako naredimo nekaj velikega, da... mi smo že mnogo naredili, ali mi moramo še več narediti, še več...“

Rekla sem mu, da se vse dogaja po njegovi volji. „V Angliji moramo mnogo ustvariti,“ reče znova. „Anglija je zelo važna...“

„Da, da,“ — sem rekla — „umirite se sedaj in zaspite. Sklicali bomo veliko konferenco, ki bo uspela.“ „Konferenco?“ vpraša Barbusse.

„Ne jaz, ne jaz,“ pravi Barbusse. „To je brez pomena... in telefonirajte jutri... razširite, vedno bolj širite, več, širše, obširneje... To je edino sredstvo, da se reši svet!“

Zdravniki so videli, da je vse končano. Nastopila je paraliza srčnih mišic. Samo neprestane injekcije kisika so ga obdržale pri življenju. Profesor Vinogradov se okrene s solznimi očmi k oknu: „Kakšna moč!“ reče pritaženo.

Ko sem pravkar prinesla nov balon kisika, je zatisnil oči. Nekoč mi je dejal: umreti ni nič, ali ne več živeti.

Mrtvi Barbusse bo za nas še vedno živel. (Prevel I. K.)

Turčija - Perzija - Afganistan

Poročila iz Ženeve pravijo, da so zastopniki navedenih treh držav podpisali pogodbo, glasom katere izražajo vlade omenjenih dežel trdno voljo, da bodo branile svojo neodvisnost in druga drugo podpirale, da razširijo svojo politično veljavo. Izjavila pa je tudi arabska država Hedžas, da se bo pogodbi priključila. Nova zveza tudi izjavlja, da je pripravljena se naslanjati na Sovjetsko Unijo.

Turčija je bila po svetovni vojni prva država, ki se je skušala osvoboditi kolonijalnega izkoriščanja

evropskih imperijalističnih držav, v notranjosti dežele pa je skušala likvidirati srednjeveške razmere in reakcijo. Vnanjepolitično je predvsem povezana s Sovjetsko Unijo in z Malo antanto. Okolnost, da so se te tri države sedaj ožje medsebojno povezale, kaže, da upajo na ta način lažje se upreti imperijalističnim vplivom Anglije, ki pritiska zlasti na Perzijo, kjer imajo angleške družbe velike petrolejske koncesije in na Afganistan, ki meji na največjo in najvažnejšo angleško kolonijo, na Indijo.

„DELAVSKI OBZORNIK“ mora biti v vsakem obratu!

Dopisi

Ježica pri Ljubljani.

Dosedanji občinski odbor na Ježici je zaradi prekomasacije občin razpuščen. Volitve za novi odbor so razpisane na 15. december. Ob tej priliki bodo volivci ježiške občine odločili za dolgo dobo, kako bo upravljano občinsko premoženje v prihodnjih letih, kako bo preskrbljeno za koristi delovnih slojev.

JAVORNIK NA GORENJSKEM.

(Nadaljevanje in konec.)

V obratu tanke pločevine je ta obratovodja skušal reducirati plače zlasti pri škarjah in ravnalnih strojih. Nepravilnosti pa ne mara odstraniti. Delavci so se mu postavili v bran in odbili tovarniški napad. Da se uvede zakonito stanje in kolektivna pogodba tudi v novem obratu, je potrebno, da podpre boj teh delavcev delavstvo ostalih obratov. Organizacijske vrste naj se pa še bolj združijo in delavska odpornost poveča.

Obratovodja Semlak vedno naskakuje delavce in skuša ustvarjati med njimi spore, da bi jih lažje obdržal pri malih plačah. V septembru je za cinarijo in lužilnico izdal tale

Razglas.

V poslednjem času se je ponovno opazilo, da delavstvo krši predpisani delovni čas, in sicer s tem, da se prekine delo že 15 do 20 minut predčasno, da se delajo med delom veliki odmori za južine, malice in drugo.

Pocinkovalci naj malicajo takrat, ko se daje cink v kotel, toda vsa zamuda ne sme trajati več ko 10 minut. Vsaka druga prekinitev dela je prepovedana.

Delo v lužilnici in adjustaži pa ne sme biti pod nobenim pogojem prekinjeno. Delavci teh oddelkov morajo čas, ki ga potrebujejo za malicanje tako urediti, da gre jesti vsak posamezno, drugi pa delajo normalno naprej, ni pa dovoljeno, da gredo vsi naenkrat in da delo med tem časom popolnoma miruje, kot se je dosedaj delalo. Tudi ti dovoljeni zaostanki posameznikov pa ne smejo trajati več ko 8 minut.

Delavstvo se opozarja, da se točno ravna po zgoraj navedenih predpisih.

Vsaka ponovna kršitev teh predpisov se bode strogo kaznovala.

Obratovodstvo fine pločevine:
Semlak.

Tako! Pri takih okoliščinah ne more opravljati delavec niti svoje potrebe. Ta njegova odredba nam obeleži vse njegovo hotenje. V svojem postopanju bi rad prekašal nepriljubljenega Nemca, ravnatelja Fischerja.

Obrat je po svoji produkciji že močan, zdravstvena zaščita in zdravstveno stanje pri tej moderni naredbi pa na zelo nizki stopnji. Delavci se že prosijo ven iz tega odelka, ker so sprevideli, da ni mogoče izdržati, Kranjska I. D. pa noče priznati niti takih plač, ki jih imajo njeni sosedni oddelki. Po preteku par let se bodo pač pokazale vse posledice, če že ne preje. Postopanje g. Semlaka v tem obratu je nevarno tudi ostalim oddelkom, zato je nujno potrebno, da se vse delavstvo združi v boju za povečanje mezd tudi v novih odelkih.

KOČEVJE.

Stanje tekstilcev v Kočevju.

(Nadaljevanje in konec.)

Po preteku odpovednega roka so bili zaupniki in najboljši delavci na cesti. Šele čez nekaj dni je prišel posredovat zastopnik Del. zbornice J. Golmajer, ki ni opravil nič. Centralni tajnik ni povprašal, kako in kaj. Oba sta izjavila, da preostajajo samo še tožbe. Tudi zavedno in še nedemoralizirano delavstvo se je moralo strinjati s tem in je čakalo. Ker pa po preteku enega meseca ni bilo od nikoder nobenega obvestila (!), je odpotovala deputacija v Ljubljano. Tajnik L. Jakomin se je skoro začudil, ko so prišli, in zadeve sploh ni imel več v jasni evidenci. Referent J. Golmajer je vprašal, če odpuščen zaupnik še ne delajo (!),

Delavstvo je med tem časom do danes marsikaj nameravalo, pa so ga poleg drugega begale utemeljene vesti o ustavitvi obrata oz. prevzemu tovarne po drugi firmi. Sedaj so v teku tožbe zaupnikov in velikega števila delavstva. Do tožb je prišlo šele po nesoglasjih z Del. zbornico in ko si je delavstvo samo vse oskrbelo — tudi odvetnika. Centralno tajništvo organizacije je med tem spalo spanje pravičnega. Še danes so vsi zaupniki na cesti, prav tako tudi nad 50 delavcev — kljub obvezi v zapisniku h kolektivni pogobi. Delavstvo je začelo misliti na energične korake, ko je nenadoma prišel v Kočevje ravnatelj Delavske zbornice J. Kopač in interveniral. V ponedeljek 28. okt. bi se

imela vršiti na sreskem načelstvu razprava, ki jo je odredila Inspekcija dela. Tri mesece je toraj moralo preteči, preden se je kdo zganil — radi težkih kršitev zakonov in kolektivne pogodbe. Napovedana razprava je bila preložena na 5. november. Delavstvo jo s težavo čaka.

ZAGORJE OB SAVI.

Naše zadnje poročilo moremo v toliko dopolniti, da je bilo odpuščenih 25 delavcev pri apnenicah in ne 18 kakor smo poročali. Vsi so brez vsakršnih sredstev za življenje, v službi so pa ostali še taki, ki so nekoliko boljše situirani. To gotovo ni prav. Ističasno s tem odpustom je tudi zasebna tvrdka Hauk odpovedala dvanajstim svojim delavcem iz kamnoloma. Kam sedaj na zimo? Kdor ima še rudniško stanovanje, se bo moral izseliti.

DOMŽALE.

Stavka v tovarni Medič-Zankel.

Zgled, ki ga je dala tovarna na Količevem s svojo stavko, je povzročil v vsem kamniškem okraju, da se delavstvo, ki do sedaj ni bilo organizirano, organizira. Najprej se je organiziralo delavstvo v tovarni »Induplat« (Industrija platnenih izdelkov) v Jaršah. Končno je ta val zajel tudi sezonske delavce, ki so zaposleni pri gradnji v tovarni za barve v Domžalah. Delavstvo se je organiziralo pri JSZ; prvič zato, ker so delavci ostalih tovarnih organizirani v isti organizaciji, drugič pa je med njimi razširjeno splošno mnenje, da uživa ta organizacija danes neke posebne ugodnosti.

V ponedeljek (14. oktobra) je zaupnik Dimic govoril z g. ravnateljem o 50-odstotnem povišku za ure preko normalnega delavnika. G. ravnatelj se je obvezal, da bo izplačeval ta 50-odstotni povišek za vse ure nad 6 normalnimi urami. Gradbenik je mislil, da bo treba začeti betonirati, zato sta bila določena dva sklada po 12 ur, ki bi delala noč in dan. Drugega dne se je pa pokazalo, da nočni sklad ni mogel delati, ker ni bilo vse pripravljeno za betoniranje. Zato se je drugega dne prvotni načrt moral spremeniti in bi sedaj delavci delali samo po dnevi pri istih pogojih. Zaupnik Dimic, ki je prišel 15. oktobra opoldne na delo pri drugem skladu, je samo na pol nekaj slišal o spremembah in je pripravil zidarje do tega, da so prekinili delo, češ da ne bodo dobili 50-odstotnega poviška in da ne dovolijo, da bi se kdo norčeval iz njih. Začelo se je prerekanje z ravnateljem tovarne, pri katerem se je pokazalo, da imajo zidarji po zakonu pravico do 50-odstotnega poviška samo za ure nad 10 normalnih delovnih ur. Zvečer je bila seveda stavka končana in so bili vsi zidarji pripravljeni vrniti se na delo.

Ta stavka je nazoren primer, kako se z delom ne sme prekiniti. Zaupnik Dimic sploh ni vedel, v kakšnem obratu dela; ni vedel, da ne spada pod tovarno barvo, temveč da spada pod posebej prijavljeno obrt zidarstvo; ni vedel, da veljajo za zidarstvo posebne določbe o dolžini delovnega dne. Poleg tega je omenjal nemogoče zahteve glede svojih zob, ki bi mu jih morala tovarna plačati; zahteval je, da bi on odločal, kdo naj ostane v popolnoma drugem sezonskem obratu, v škrobarni, s čimer bi samo povzročil prepir in razdor med delavstvom samim.

Zato se nam zdi primerno, da opozorimo organizirano delavstvo na njihove pravice v organizaciji; organizacija ni samo za to tu, da pobira 10 Din na mesec, temveč da članu tudi kaj nudi. Člani naj zahtevajo, da priredi organizacija tečaj, v katerih se bodo lahko poučili o delavskem gibanju (ne samo o knjigovodstvu in podobnem); ti tečajji naj bodo zvezani z diskusijo, ne pa da člani samo mirno poslušajo, kar jim nekdo razlaga. Sezonski delavci naj zahtevajo, da se organizacija zanima zanje tudi potem, ko bodo brez dela; zahtevajo naj, da jim takrat ni treba plačevati članarine; zahtevajo naj, da se bo organizacija takrat obrnila do vseh oblasti, ki jim bodo preskrbele brezposelne podpore, pozimi stanovanja, kurjavo, obleko, hrano. S takimi zahtevami bodo delavci prisilili organizacijo, da bo zares delavska

TRBOVLJE.

Položaj v našem reviju je kljub malo boljši zaposlitvi (za november je predvidenih 19 delovnih dni) neznošen. Da je to res, naj pričajo rudarji sami. Sedaj, ko se približuje zimska doba, je nujno potrebno, da se rudarske družine toplo oblečejo, posebno otroci, preskrbe malo boljše hrane itd. Vsega tega si rudarji ne morejo nabaviti v poletnih mesecih, ko je napravil rudar po dvanajst delavnikov mesečno, kar ni zadoščalo niti za najskromnejše preživljanje. Od sedanje trenutno boljše zaposlitve rudar nima nikakšne koristi, ker ne razpolaga s svojim denarjem. Rudarji, ki si svoja živila nabavljajo v rudniškem konzumu, ki je last T. P. D., so pravi pravcati sužnji tega konzuma. Rudarji so hočeš nočeš navezani na ta konzum, ker plačujejo svoje dolgove na živilih, katerih pa niso krivi oni, temveč skrajno mizerne mezde in vedno praznovanje. Ko pride plačilni dan, dobi rudar, ki si nabavlja živila v tem konzumu 10 do 20% od bruto zaslužka, vse drugo gre na račun dolga. Poleg tega vsega še nastavljenca konzuma, ki so pravtako delavci, šikanirajo rudarja. Ko je svoječasno zahtevala žena rudarja jajca, je neki nastavljenec javno izjavil, da so jajca luksuz za rudarja. Sličnih primerov je še več, o čemer pa bomo spregovorili drugič.

Dne 23. oktobra se je praznovalo, kakor običajno (po dvakrat v tednu); bilo pa je po stari praksi T. P. D. naročenih določeno število ljudi za službo, da napolnijo prazne vozičke. Ker pa ni bilo zadostnega števila praznih vozičkov, so morali rudarji, ki so bili že na obratu, domov. Ti rudarji so se seveda v kopalnici očistili blata, ki se nabere na rudarju takoj ko obleče delovno obleko. Med tem časom dobila dva poziv na delo. (Tako hitro se menjajo misli delodajalcev.) Obrtni zakon v takih primerih predvideva seveda odškodnino v obliki četrte delavnika, česar pa T. P. D. ne izvaja. Tako igravkanje z delavci je treba preprečiti ter za vse take in slične primere dobiti odškodnino, ki nam po zakonu pripada! Zato je nujna potreba, da se organiziramo v naši razredni strokovni organizaciji, preko katere nam bo lažje urejevati delovne prilike.

Rudarji.

MARIBOR

Gonja proti enotnosti.

(Radi Krekičevega članka v „Delavcu“ smo prejeli celo vrsto dopisov iz vseh krajev, tako da ne moremo vseh priobčiti. Dopisniki naj nam to oprostite. Izbrali smo tu samo enega; ostali naj naslove svoje dopise uredništvu „Delavca“. O. ur.)

Dejstvo je: razumevanje in zahteva po enotni fronti se širi, zajema ogromne mno-

Z organizacijo bi si mogli pomagati. Pri nas sta kar dve, med katerima je stalno ostro nasprotje. To koristi samo podjetniku. Mi se koljemo, on nas pa izžema. Zanj smo vsi mezdni najemniki. Zato bi ne smeli gristi drug drugega, temveč enotno drug z drugim stremeti za izboljšanje našega življenja. Odpraviti moramo akord, si priboriti boljše mezde, izboljšati varstvene in higienske naprave. Od zaupnikov, ki nas zastopajo, moramo brezpogojno zahtevati, da začno delati v tem smislu in obe organizaciji naj nastopata skupno in složno za nas!

MOSTE PRI LJUBLJANI.

Redukcije v tovarni Saturnus.

V naši tovarni so bile pretekli mesec redukcije. Podjetje je izjavilo, da nima dela, nakar je strokovna organizacija podružnica SMRJ, v kateri smo vse delavke in delavci organizirani, sklicala sestanek, kjer je bilo sklenjeno, da se ne sme reducirati, temveč da gredo delavke menjaje se na tritedenski brezplačen dopust; med tem dobe podporo od borze dela in organizacije. Če pa že ne bi šlo brez redukcij, naj se reducirajo one, ki niso materijalno preveč prizadete. Zgodilo pa se je nasprotno, da so na listo, ki so jo sestavili zaupniki in moštvi, razen treh samo socialno prizadete delavke, češ da ne plačujejo dolgov v trgovinah in marodirajo. Zaupniki, ki so člani strokovne organizacije bi se pač morali pokoravati sklepu organizacije in zahtevam večine delavk, zato so bili tudi izvoljeni. Sploh pa je nepravilno, da je v podjetju, kjer je ogromna večina delavk, zaupniški zbor sestavljen po večini iz moških in imajo ti popolno komando. Delavke bi morale imeti v zaupniškem zboru večino in predsedniško mesto. To bi odgovarjalo proletarski demokraciji.

Dopolnilo: Zaupniški zbor je sestavljen iz polovice moških in žensk. Delavke so pa v 10kratni večini. Tudi je premalo zanimanja vsega delavstva za svoj položaj. Treba bo več sestankov in točno izvrševanje sklepov itd.

RUDNIK T. P. D. KOČEVJE.

Na našem rudniku so se zadnje tedne razmere nekoliko izboljšale. Imamo nekaj več šihov radi popravil, ki se vrše. Ljudje so bolj zadovoljni tudi radi tega, ker jim več ne visi nad glavo meč ukinitve obrata. Rudarji, samo svojem energičnemu in enotnemu nastopu in vztrajnemu delu se imate zahvaliti, da nismo danes na cesti!

Zaradi nerednosti na rudniku se je vršila sredi oktobra razprava, ki jo je sklicalo Rudarsko glavarstvo. Udeležili so se je zastopniki delavstva, podjetja in rudarski glavar. Skoro vse zahteve delavstva so bile pozitivno rešene. Osemurni delavnik se ne sme kršiti kakor do sedaj, ko se je začelo predčasno z delom. Delavstvo bo dobilo sedaj vsaj 20% plače v resnici izplačane, tako da ne bo vsa plača ostala v konsumu. Svojo lekcijo je dobil tudi g. nadpaznik Vertovec radi šikanirajna delavcev.

Na žalost pa je še vedno v veljavi priganjaški sistem, ki je zahteval v zadnjem času že dve nesreči. V septembru si je polomil prsni koš rudar Iločev Martin, radi česar je prišel v Kočevje zastopnik Inšpekcije dela in preiskal slučaj. 30. oktobra pa si je na dveh mestih zlomil nogo rudar Jaklič Jože in bil takoj prepeljan v ljubljansko bolnico. Do nesreče je prišlo pri prenašanju bagerskih prag radi naglice in nepredvidnosti vodstva pri delu. Vprašamo, zakaj se pri prenašanju 14 meterskih bagerskih prag ne uporabljajo za taka dela določene klešče, ki leže v skladiščih? Pri tem delu se je pripetilo že več manjših nesreč.

Koncem oktobra so dobili rudarji od Banske uprave 10.000 kg koruze, ki je bila takoj razdeljena. Brezposelni se pritožujejo, da oni niso dobili nič. Zavzemite se, kakor so se zavzeli rudarji, pa se bo tudi za vas moralo kaj storiti! Brez vzroka se še las ne skrivli!

valni jezik v govoru in pisavi slovensčina. Govorijo in pišejo tudi o slovenskem narodu, toda ne o takem, ki se po svoji krščanski tradiciji, po narodni pesmi, po svojih navadah, po zavesti skupnosti loči od vseh drugih, ki so krščansko tradicijo drugače oblikovali, ampak kakor o kupu ljudi, ki jih je sam želodec in imajo drugačno slovnico kakor sosodje. ... Nove razmere so tudi razpustile vse Kranjce, Štajerce, Prekmurce, Korošce, Primorce, klerikaice in liberalce in vso drugo drobnjav in izraztresenih udov — morda nehote — zvarile na eni strani veliko celoto — v kolikor je v slovenskih razmerah mogoče govoriti o „velikem“ — narod, ki je po svojem svetovnem nazoru zbran tam, kjer je bil l. 1892., ko je priredil v popolnoma drugačnih razmerah prvi katoliški shod, in l. 1935., ko je priredil Evharistični kongres, na drugi strani pa skupino mednarodnjakov, Evropejcev, ki govorijo slovensčino, da bi mogli novo poganstvo razširiti tudi med Slovenci.“ (Samo še dva tabora.)

15. novembra piše „Slovenija“:

„Slovenska fronta življenska nujnost.

Zahteva po ‚slovenski fronti‘ je izraz življenske nujnosti naroda v našem položaju. Nič ne spreminja na tem dejstvu, če se skuša ta zahteva od ene ali druge strani izigravati v politične namene. Ob njenem doslednem izvajanju se bo prej ali slej videlo, kje je odkritost in kje je ni. **Narod v našem položaju si mora brezpogojno ustvariti neke skupne poglede na vsa življenska področja, neki skupen, za vse obvezen notranji in zunanje politični program in neke skupne kulturne, gospodarske in moralne cilje; izdelati si mora na vsak način neki načrt za skupno delo na vseh področjih, kjer to skupno delo lahko krepí narodovo notranjo in zunanjo odporno moč.** Nobena skupina, najmanj strankarskopolična, ne more prevzeti vse odgovornosti za vse delo, in se kratko in malo istiti z narodom. ‚Slovenska fronta‘ ni zgolj politično vprašanje in se ne da uresničiti od danes do jutri, ampak samo korak za korakom s skupnim delom in prizadevanjem vseh naših javnih, političnih, kulturnih, gospodarskih in socialnih delavcev. Brez združitve vseh moči na vseh področjih, kjer je skupno delo brez načelnih pomislekov in ovir mogoče, ne bomo kos velikanskim nalogam bližnje bodočnosti. Komur je slovenstvo srčna zadeva, nam bo pritrnil.“

(Slovensko vprašanje in naša mladina.)

15. novembra 1935 piše „Ljudska Pravica“:

„Slovenska fronta mora postati ona politična organizacija, katero potrebuje za svoje demokratične zahteve, za svoj demokratični boj slovenski narod.

Slovenska fronta, ki bo skupaj s hrvaškimi in srbskimi množicami, zbranimi v široko fronto ljudske svobode, izbojevala demokracijo v Jugoslaviji, se pojavlja. Že davno bi morala biti tu! Vprašamo javno in odprto predvsem skupino okoli ‚Slo-

venske zemlje‘ in ono okrog bojevnika ‚Bojevnika‘, zakaj do sporazuma med tema dvema skupinama še ni prišlo? Mi izražamo vseobče mnenje, da ni nobenega razloga, da se s sporazumom odlašajo. Je danes neki minimalni slovenski program, ob katerem se morajo zediniti vsi Slovenci. **Ne odlašajmo s sporazumom!** (Ne odlašajmo s sporazumom!)

17. oktobra 1935 piše „Delavska Pravica“:

„Izjavljamo: **Smo za skupno delavsko fronto. Toda v tej skupni fronti mora imeti JSZ besedo, pa ne le besede, ampak tehtno besedo.** Fronto, katero proglašajo ‚Delavski obzornik‘, pa odklanjamo, pa ne le to, proti taki fronti se bomo tudi borili, ker bi bila delavstvu v škodo.“ (Čudna delavska fronta.)

14. novembra 1935 piše „Delavska Pravica“:

„Trgovski list‘ piše o istovetnem interesu podjetnika in delavca. Delavstvo vedno to poudarja, namreč organizirano delavstvo. Tudi podjetnik. Toda kako si pa on zamišlja to istovetno korist?“

(Ofenziva kapitalizma.)

9. novembra 1935 piše „Pohod“:

„Marksizem je v nacionalizmu nemogoč in so vse želje delavcev različnih političnih mišljenj v skupno delavsko fronto nemogoče. ... Ko gre za primere brezvestnega izkoriščanja delavstva s strani delodajalca, tedaj morejo delavci vsi enotno nastopiti, kajti edinole enoten nastop jim more omogočiti dosego njihovih pravičnih ciljev. Ali še bolj enotno morajo nastopiti tedaj, ko gre prav tako za interese njih vseh, toda le navidezno, v resnici pa za interese nekaterih posameznikov, ki pripadajo tej ali oni internacionali.“

(Intencije Delavskega Obzornika.)

10. novembra 1935 piše „Slovenec“:

„Dne 26. in 27. oktobra sta se sestala v Parizu zastopnika socijalistične delavske internacionale ter kominterne. Razgovarjala sta se o splošnem položaju in skupnih akcijah. Demokratični socijalisti in diktatorski boljševiki lezejo torej tudi že v vrhovih skupaj. Mi smo vedno trdili, da sta oba bratca včasih skregana le radi lepšega in da nikoli ne bosta pozabila, da sta oba rdeča.“

(Socijalisti in boljševiki skupaj.)

30. oktobra 1935 piše „Delavska Politika“:

„Načelo delavskega gibanja je emancipacija od vseh tujih vplivov, ne le meščanskih, ampak tudi vseh diktatorskih in fašističnih vplivov, ker ti vplivi slabe delavsko solidarnost.“

(Resnost delavskega gibanja.)

15. novembra 1935 piše „Delavec“:

„Delavstvo pa, ki je v vsakdanjem razrednem boju preizkušeno, ki dela, ne samo s ponavljanjem parol, nego dela z odgovornostjo, da to, kar dela, rodi uspeh, to delavstvo pa parolo (enotne fronte) pozna po njeni vsebini in po njeni obliki kot nekaj starega, za oči in ušesa sicer nekaj privlačnega, a vendar ničesar koristnega prinašajočega. — — — — —

Delavci! Dopisujte v delavski list

Glasovi slovenskega časopisja

27. oktobra 1935 piše „Bojevnik“:

„Tudi danes napačno mislimo, da je svetovni nazor vse in da je vse, če kdo sede na oni nizki stolček. Vendar so danes vse druge stvari na dnevnem redu kakor svetovni nazor in politična moč. Naš gospodarski red se je zamajal v svojih temeljih, doživlja organsko, neozdravljivo bolezen. Posledice bodo neizmerno velike. Treba se bo navaditi drugače misliti. **Pod pritiskom dogodkov homo prisiljeni kmalu opustiti razprave o svetovnem nazoru, o starih političnih strankah in boj za ministrske in podobne stolčke. Kmalu se bomo delili po drugih načelih.**

Junaki dneva bodo podrobni delavci, tisti, ki opravljajo službo med ubožnim narodom, ga prosvetlujejo, gospodarsko in socialno podpirajo ter moralno dvigajo, oni bodo ljudski ministri in bani, bodo narodni junaki. Poleg tega pa svobodni, brez prisege in obvez.“

(Za minimalni program.)

Ploden je bil 15. november 1935. Telega dne piše „Slovenec“:

„Marksisti so si pa še poleg zapuščenih ustanov svobodomiselnega tabora, ki se jih čimdalje bolj nemočno poslužujejo, ustanovili tudi svoj društva in svoj tisk, kjer je obče-

V vsako delavsko družino Delavski obzornik!

V forume strokovnih organizacij so pričela prihajati pisma, resolucije ali sklepi nekakšnih sej, ki so zahtevale „enotno fronto“, fronto rešitve, Noevo barko, ki bi naj delavski razred odpeljala na goro Ararat!

Z zahtevo, da se ustvari „enotna fronta“, se javljajo organizirani in neorganizirani.

Organizirani in neorganizirani se javljajo legalnim odborom strokovnega pokreta in zahtevajo, naj ustvarijo „enotno fronto“.

Vsa akcija „enotnoforntarjev“ stopa na plan nepošteno in razdiralno ter se ujeda kakor stenica med tiste, ki so organizirani. ... so kakor stenice, ki se zarivajo v obleko, v stanovanja drugih, da tam grizejo in se hranijo, same pa ničesar ne ustvarjajo, le lastnika obleke in stanovanja vznemirjajo in ga dražijo ter mu kvarijo njegovo lastnino.“

(B. Krekič: „Enotna fronta“.)

*

Opomba: Iz teh citatov sledi jasno, da gre v naši slovenski notranji politiki za dvojno gibanje. Prvo, širše, zajema vse plasti slovenskega naroda, ki se bore za demokratske svoboščine, z delavstvom vred; drugo, ožje, se tiče predvsem delavstva.

Obedve gibanji imata prijatelje in nasprotnike. V prvem gibanju so v enem taboru predvsem one skupine, ki se tudi med seboj prepirajo in si očitajo grehe ter berejo levite, ob ugodni priliki pa se bodo združile in reševale slovenski narod pred nevarnostjo in viharjem.

Demokratske skupine si niso še na jasnem, kakšen naj bi bil njihov konkretni boj v danem trenutku.

Iz njihovih poročil samih zberemo lahko tale

gesla: za demokratske svoboščine, to je za svobodo govora, tiska, shodov, združevanj; za kruh, za napredek;

V delavskem gibanju pa je preskusni kamen za različne skupine geslo: enotna fronta delavstva. Ne ločijo se različne skupine v tem, da zahtevajo delavci sami povsod enoten nastop vsega delavstva. Odtod tudi ugotovitev teh skupin, da je taka enotnost nujna naloga danega trenutka. Ločijo se te skupine le v tem, kako naj se ta enotnost izvede in kdo naj bo kljub tej enotnosti vendarle še odločujoči „vodja“ v tej fronti. Vse razlike zvedemo torej lahko končno na otročjo slavohepnost malenkostnih osebnosti, ki ne uvidevajo, da ni danes čas za izpolnjevanje njihovih osebnih želja, temveč da gre za nujne ekonomske in politične potrebe desetstisočev slovenskih delavcev

Voditelji krščanskih delavcev grozé, da se bodo borili proti delavstvu, ki hoče enotno fronto, govore pa o enakih interesih, ki jih imata baje podjetnik in delavec. Voditelji okoli „Delavca“ so vtaknili morda brez vednosti g. B. Krekiča v prevod njegovega članka o „enotni fronti“ stenice, ki razjedajo njihovo zasebno lastnino. Stenice so tam, kjer ni čistote; če se ti voditelji hočejo torej rešiti teh neprijetnih živalic, jim bomo drage volje pomagali odpraviti nesnago in potem ne bo več stenic v njihovih oblekah. Voditelj, ki se sklicuje na disciplino in odgovornost v organizaciji, mora pa vedeti, da velja to še posebno zanj; če je torej on sam v nasprotju z večino članov v organizaciji, tedaj se mora on ukloniti, ne pa člani.

Za nas sta obe gibanji samo dve strani ene enote.

1.) Vlažnost nekaterih sten, ki izvira ponajveč iz prešibke konstrukcije sten, deloma pa tudi radi lege istih na vetrovni strani.

2.) Vodovod po večini ni napeljan v poslopja. Deloma je nameščen skupen vodovod ob zunanji steni poslopja ali pa se nahaja na prostem in služi za več strank oziroma poslopij skupaj.

3.) Stranišča so v večini slučajev primitivna, lesena in z ozirom na število stanovalcev številčno nezadostna, in brez vodnega splakovanja.

4.) Popravila in deloma obnovitve potrebno je v nekaterih poslopih sledeče: okna in vrata s pleskarijo, ostropovi ometi, tlakovi, kritje streh, peči, dimniki, stopnišča in dr.

5.) Pralnice poslopja v splošnem ne posedujejo.

6.) Kopalnic skupnih in posameznih ni nobenih.

Obstoječa stanovanja niso v skladu s §§ 26, 27, 28, 31, 32 in 125 ter 94 in 95 gradbenega zakona, vsled česar je komisija soglasno mišljenja, da je potrebno te nedostatke odpraviti. S popravilom omenjenih nedostatkov in primerno razdelitvijo obstoječih stanovanj na manjše družine bi ostale družine nad štiri člane po večini brez primernih stanovanj.

To so ugotovitve komisije, treba je pa pripomniti tudi to, da so med 114

prenatranimi stanovanji po večini osem- do enajstčlanske družine, tako da, ker ne morejo postaviti posteli, morajo spati na tleh. Tako ima ena družina desetih članov samo eno sobo, tako da se morajo preoblačiti v stranišču.

Zastopniki delavstva dajo k zaključku komisije sledečo izjavo:

1.) Ugotovljene nedostatke je treba čimprej odstraniti, vendar tako, da prizadeti stanovalci ne bodo občutili kakih neprilik.

2.) Na podlagi ugotovitve stanovanjske mizerije po stanovanjski komisiji predlagamo, da K. I. D. osvoji v celoti spomenico, vloženo s strani delavskih strokovnih organizacij na podjetje in ostale merodajne činitele, na podlagi katere se je vršil ogled tovarniških stanovanj.

3.) Osvoji naj se načelo, da se naslednje vzporedno s povečanjem obratov, iz katerih izvira večja zaposlitev delavstva, zida v istem razmerju nova zdravstvenim predpisom odgovarjajoča stanovanja. Zahteva pa se takojšnja nadomestitev podrtih stanovanjskih hiš, radi česar se je stanovanjska kriza še povečala.

4.) Izjave posameznih članov komisije vzamemo na znanje, izjavo K. I. D. pa odločno odklanjamo.

Ta komisija je ugotovila samo stanje.

Naprošeni smo objaviti: Sezonsko-gradbeni delavci! Čujte! V nedeljo, dne 24. novembra 1935 se vrši ob pol 10. uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice

zborovanje.

Pridite vsi, da izrečemo glasno in vsej javnosti svoje zahteve: 1. Hočemo tarifno (kolektivno) pogodbo Najmanjše Din 5.— na uro. 2. Hočemo brezposelno zavarovanje. 3. Hočemo osemurnik. — Govoril bo Tomaž Brejc, sezonsko-gradbeni delavec.

Iz uprave

Prejeli smo nekaj pritožb o nedostavljani listi. Prosimo vse, ki bi lista ne prejeli, da nam takoj to sporoče. Navajamo

značilen primer: Poverjenik našega lista nam je poslal nove naročnike, ki so tudi že plačali. List smo jim odposlali na dane naslove. Enega nam je pošta vrnila, da je nepoznan, dočim je poverjenik urgiral, zakaj mu ga ne pošiljamo.

Zato vprašajte na poštah in zahtevajte red!

Naslovi naj bodo jasni, zlasti ne sme manjkati pošta za dotični kraj.

Zahvaljujemo se vsem, ki so prispevali za tiskovni sklad!

Izšla je nad vse pomembna knjiga „Vprašanje srednjih slojev“. Važno za vsakogar! Nizka cena: 5 Din. Naročajte: Mala biblioteka, Ljubljana, Miklošičeva 15. dvorišče.

Stanovanjsko vprašanje na Jesenicah

Kranjska industrijska družba je v zadnjih letih z vsemi tehničnimi in modernimi pridobitvami preuredila svoje obrate. To so ogromni žerjavi, najmoderneje martinovke, valčne proge, stroji za vlečenje trakastega železa, za vlečenje mrzle žice, za izdelovanje žebeljev, najmoderneje pocinkovalnice, stroji za izdelovanje cevi itd. Za te tehnične naprave in stroje, ki vsebujejo ogromno kapitala, ki ga je proizvedla delavčeva roka, je treba tudi posebne zaščite proti vročini, dežju, prahu, proti raznim kemikalijam; kajti če ne bi imeli te zaščite, bi trmasto stopili v protest in odločno odpovedali pokorščino. Tega se vodje K. I. D. dobro zavedajo, zato jim stojijo z vso ljubeznivostjo ob strani. Kajti za tehnične naprave ni sile, ki bi jih prisilila v delo, če ne dobijo varstva in prehrane. Delavec, živa sila, pa že v tovarni nima tiste možnosti, da bi se lahko očistil in preoblekel, ker nima primerne kopalnice, umivalnice in ne preoblačilnice. Vse to je baje že projektirano, kar je bilo od ravnateljstva delavstvu že večkrat obljubljeno. Toda za to se ne mudi, to ne prinaša profita. Še slabše kakor to, pa so stanovanja, ki jih daje K. I. D. delavstvu. Bivanje v njih je prava muka. Tudi v tem oziru nam je bila dana obljuba, da se bodo gradila nova delavska stanovanja, ki so nuj-

no potrebna. Namesto, da bi gradili nove stanovanjske hiše, so le odstranili neka stara stanovanja.

Radi tega in pa zato, ker tudi že obstoječa stanovanja v večini ne odgovarjajo svojim svrham, so lansko leto vse tri strokovne organizacije poslale tozadevno spomenico na odločujoča mesta, na podlagi katere se je vršil po nalogu banovine v oktobru t. l. komisijski ogled. Te komisije so se udeležili zastopniki delavstva in zastopniki podjetja. Toda že pri prvem sestanku te komisije je zastopnik podjetja izjavil, da, ako bo oblast prepovedala uporabo neodgovarjajočih stanovanj, bo pač morala družba dotičnim strankam odgovoriti. Zastopniki delavstva so proti tej izjavi protestirali, ker je imela očitvidno namen, da to komisijo razbije. Da pa so imeli tudi interes na tem razbitju, je razvidno iz zaključka komisije, ki je med drugim ugotovila sledeče:

Skupno se je pregledalo 62 stanovanjskih hiš s 321 stanovanji. V njih prebiva 1571 oseb v 407 sobah, všteti samske. Ugotovilo se je, da je 114 stanovanj prenatrpanih, t. j., da stanujejo v eni sobi več kot štiri osebe, kar smatra komisija za skrajno dopustno z ozirom na velikost sob. Pri vseh poslopih so se ugotovile iste hibe in okvare. Glavne so:

Delavci!

Delavke!

Dopisujte v svoj list!

Dopisi naj bodo teden dni pred izidom v uredništvu.

Poverjeniki, obračunavajte takoj za list!

Pošiljajte točne obračune!

Delajte z vsemi močmi za razširjanje lista!